

Kod ucznia: .....

Kuratorium Oświaty
w Szczecinie

Konkurs Biologiczny
dla uczniów szkół podstawowych województwa zachodniopomorskiego
w roku szkolnym 2023/2024

Etap szkolny

Drogi uczniu!

Przed przystąpieniem do rozwiązywania zadań konkursowych przeczytaj uważnie przedstawione poniżej wskazówki.

1. Arkusz konkursowy składa się z 20 **zadań**, za które możesz otrzymać łącznie 30 **punktów**. Zadania od 1 do 17 to zadania zamknięte, a od 18 do 20 to zadania otwarte.
2. Do każdego numeru zadania przypisana jest odpowiednia punktacja.
3. Czytaj uważnie polecenia. Rozwiązując zadania **zamknięte**, zaznacz wybraną odpowiedź zakreślając ją w arkuszu wyraźnie **krzyżykiem**.
4. W przypadku pomyłki **błędną odpowiedź** w zadaniach zamkniętych **obwiedź kółkiem** i **zaznacz krzyżykiem** nową, poprawną. Jeśli zaznaczysz więcej, niż jedną odpowiedź bez wskazania właściwej, nie zdobędziesz punktu za to zadanie.
5. Odpowiedzi do zadań **otwartych** wpisz do arkusza testu w miejscu do tego **wyznaczonym zgodnie z poleceniem**. W przypadku pomyłki **skreśl** błędną odpowiedź i **wpisz obok** nową, poprawną.
6. Pisz tylko **długopisem lub piórem**, nie używaj ołówka, gumki, korektora.
7. Po zakończeniu pracy sprawdź, czy wszystkie zadania zostały przez Ciebie wykonane.
8. Czas na rozwiązanie zadań **60 minut**.

Powodzenia!

ZADANIA ZAMKNIĘTE

Zadanie 1. (0-1p)

Który poziom organizacji organizmu jest najprostszy w budowie?

Zaznacz właściwą odpowiedź spośród poniżej podanych.

- a) tkanka;
- b) narząd;
- c) komórka;
- d) plecha.

Zadanie 2. (0-1p)

Dokończ zdanie wybierając odpowiedź A lub B i jej uzasadnienie spośród 1 albo 2.

Grzyby to organizmy

A.	cudzożywne,	z powodu	1.	obecności mitochondriów w komórkach.
B.	samożywne,		2.	braku chloroplastów w komórkach.

- a) A.1;
- b) A.2;
- c) B.1;
- d) B.2.

Zadanie 3. (0-1p)

Wskaż falszywą informację na temat roli wody w organizmach.

- a) Środowisko zachodzenia reakcji chemicznych.
- b) Transport różnych substancji pomiędzy komórkami.
- c) Udział w regulowaniu temperatury organizmów.
- d) Źródło energii dla organizmów uwalnianej podczas oddychania.

Zadanie 4. (0-1p)

Wybierz prawidłowe dokończenie zdania.

Patogenem wywołującym WZW B jest

- a) bakteria;
- b) wirus;
- c) pierwotniak;
- d) grzyb.

Zadanie 5. (0-1p)

Wybierz prawidłowe dokończenie zdania.

Trąbka słuchowa (trąbka Eustachiusza) to przewód łączący jamę bębenkową z nosową częścią gardła znajdujący się

- a) w uchu zewnętrznym;
- b) w uchu wewnętrznym;
- c) w uchu środkowym;
- d) poza uchem, w gardle.

Zadanie 6. (0-1p)

Do produkcji tkanin wykorzystuje się zarówno surowce pochodzenia roślinnego jak i zwierzęcego.

Wskaż produkt pochodzenia roślinnego.

- a) moher;
- b) jedwab;
- c) wełna;
- d) juta.

Zadanie 7. (0-1p)

Który poprawny opis dotyczy krzewu jałowca pospolitego (*Juniperus communis* L.)?

Zaznacz właściwą odpowiedź spośród poniżej podanych.

- a) zimozielona roślina nagozalążkowa;
- b) tracąca liście na zimę roślina okrytozalążkowa;
- c) zimozielona roślina okrytonasienna;
- d) tracąca liście na zimę roślina nagonasienna.

Zadanie 8. (0-1p)

Wybierz poprawne dokończenia zdania.

Owulacja zachodzi w

- a) pochwie;
- b) macicy;
- c) jajniku;
- d) jajowodzie.

Zadanie 9. (0-1p)

Jaki jest właściwy okres trwania cyklu miesięczkowego u kobiety?

Zaznacz właściwą odpowiedź spośród poniżej podanych.

- a) od menstruacji do owulacji;
- b) od owulacji do menstruacji;
- c) od menstruacji do menstruacji;
- d) od owulacji do owulacji.

Zadanie 10. (0-1p)

Jak bakterie wywołujące gruźlicę dostają się do organizmu człowieka?

Zaznacz właściwą odpowiedź spośród poniżej podanych.

- a) drogą kropelkową;
- b) drogą pokarmową;
- c) drogą płciową;
- d) poprzez krew.

Zadanie 11. (0-1p)

Podaj nazwę grupy organizmów, którą reprezentuje stonoga murowa (*Oniscus asellus*).

- a) pajęczaki;
- b) owady;
- c) skorupiaki;
- d) głównonogi.

Zadanie 12. (0-1p)

Dokończ zdanie umieszczone poniżej.

W kończynie górnej ludzkiego układu kostnego dwa paliczki występują w

- a) kciuku;
- b) palcu wskazującym;
- c) palcu środkowym;
- d) małym palcu.

Zadanie 13. (0-1p)

Dokończ zdanie umieszczone poniżej.

Organizmy wielokomórkowe nie posiadające tkanek to

- a) mchy;
- b) muchy;
- c) muchomory;
- d) muchołówki.

Zadanie 14. (0-1p)

Zaznacz zestaw, który wskazuje wyłącznie pierwiastki biogenne, najważniejsze i budujące organizmy

- a) fosfor, wapń, żelazo, magnez.
- b) węgiel, wodór, tlen, azot;
- c) sód, chlor, kobalt, siarka;
- d) fluor, jod, miedź, potas.

Zadanie 15. (0-1p)

Wybierz wzór sumaryczny związku chemicznego występującego w żołądku, którego obecność obniża znacząco pH soku żołądkowego i uaktywnia enzym trawiący białko.

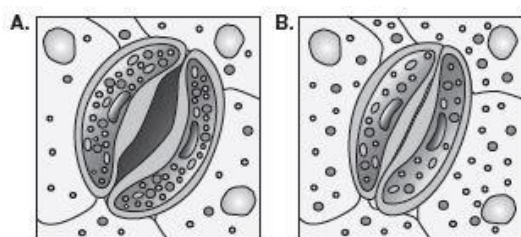
- a) H_2S ;
- b) HCl ;
- c) NaCl ;
- d) H_2SO_4 .

Zadanie 16. (0-1p)**Wybierz poprawny opis ludzkich paznokci**

- a) wytwór naskórka;
- b) wytwór skóry właściwej;
- c) zrogowaciała część naskórka;
- d) miękki twór kostny paliczka.

Zadanie 17. (0-1p)

Ilustracja przedstawia aparaty szparkowe: A – otwarty i B – zamknięty.

Źródło: <https://generator.dlanauczyciela.pl/>

Dokończ zdanie wybierając odpowiedź A lub B i jej uzasadnienie spośród 1 albo 2.

Warunki umożliwiające proces fotosyntezy panujące w otoczeniu rośliny występują, gdy aparat szparkowy jest

A.	otwarty,	ponieważ	1.	wskazuje to na niskie stężenie CO ₂ w roślinie i obecność wody.
B.	zamknięty,		2.	wskazuje to na niedostatek wody oraz wysokie stężenie CO ₂ w roślinie.

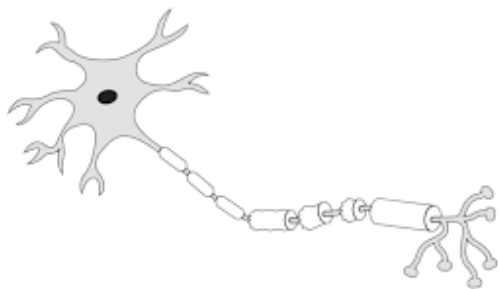
- a) A.1;
- b) A.2;
- c) B.1;
- d) B.2.

ZADANIA OTWARTE

Zadanie 18. (0-2p)

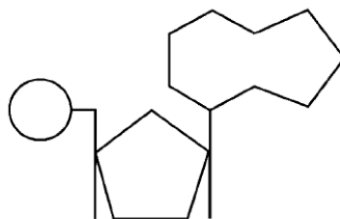
Przyporządkuj podane nazwy do poniżej umieszczonych rysunków, podpisz je.

gameta, nefron, nukleotyd, neuron

.....
Źródło: <https://mstrust.org.uk/>

.....
Źródło: <https://generator.dlanauczyciela.pl/>

.....
Źródło: [opracowania .pl/](https://www.opracowania.pl/)

.....
Źródło: biologhelp.pl/

Zadanie 19.

Jarząb pospolity [...] jest jedną z najbardziej wytrzymałych roślin. [...] W maju zdobią go koronki białych miododajnych, pachnących kwiatów, a jesienią masa najpierw jaskrawopomarańczowych, a potem szkarłatnoczerwonych owoców. Swoje polskie imię zawdzięcza podobno jarząbkowi, drobnemu ptaszкови szczególnie rozmiłowanemu w ich smaku. Nie jest on zresztą jedyny – owocami zjadają się także sójki, gawrony, kawki, cietrzewie, sikory, drozdy, gile, jemioluszki, jak i dziki, sarny, borsuki oraz wiewiórki. Jednak to głównie ptaki rozsiewają nasiona. [...] Jarzębina to znana i ceniona od wieków roślina lecznicza. [...] I nie ma się czemu dziwić [...] owoce jarzębiny to doskonałe źródło witamin i minerałów. Na przykład witaminy C jest w nich tyle samo, co w cytrusach, a witaminy A dwa razy więcej niż w marchewce. [...] Zawierają też [...] witaminę K, potas, sód, magnez i miedź.

Źródło: "Jarzębina – koralowa królowa" Małgorzata Wolska Przyroda Polska (Natura i Zdrowie) wrzesień 2023 str. 11 – 12.

19.1. (0-1p)

Wskaż zdjęcie (A lub B), na którym przedstawiono jarzębinę.

Źródło: atlas.roslin.pl

19.2. (0-1p)

Dokończ zdanie wybierając odpowiedź A lub B i jej uzasadnienie spośród 1 albo 2.

Wpisz poniżej właściwą odpowiedź.

Jarzębina ma właściwości lecznicze i spożywanie przetworów z niej przygotowanych chroni przed

A.	szkorbutem,	ponieważ	1.	jej owoce są bogate w witaminę K.
B.	kurzą ślepotą,		2.	jej owoce są bogate w witaminę A.

.....

19.3. (0-2p)

Zdecyduj, czy zdania dotyczące jarzębiny są prawdziwe, czy fałszywe wpisując w okienko przy każdym z nich odpowiednio literę P, jeśli jest prawdziwe lub F, jeśli jest fałszywe.

Jarząb pospolity jest owadopylny i wiatrosiewny	
W jarzębinie występują zarówno makroelementy, jak i mikroelementy.	
Wśród konsumentów jarzębinowych owoców spotkać można stałocieplne kręgowce.	

Zadanie 20.

Spośród 10.000 gatunków ptaków na całym świecie, tylko 60 nie lata. Umiejętność latania ptaki zawdzięczają tzw. lotkom. Są to największe, najmocniejsze i najtrwalsze pióra, zapewniające powierzchnię nośną oraz siłę napędową niezbędne do wzbicia się w powietrze. Do latania potrzebne są także znajdujące się na ogonie sterówki – za ich pomocą zwierzęta kontrolują kierunek lotu, a także hamują. Pióra ogona mogą pełnić również inne funkcje. U dzięcioła są tak sztywne, że ptak wykorzystuje je jako trzecią nogę, która pomaga mu w utrzymaniu równowagi na pniu. Z kolei u bażantów i cietrzewi sterówki pełnią funkcję ozdobną, gdyż często się wyróżniają na tle innych piór kształtem i kolorem.

Źródło: „Nie tylko do latania” Justyna Jońca Wiedza i Życie październik 2023 str. 9 – 13.

20.1. (0-1p)

Wyjaśnij, do czego służą worki powietrzne połączone z płucami w układzie oddechowym ptaków.

.....

.....

.....

20.2 (0-2p)

Wyjaśnij używając dwóch argumentów, co warunkuje występowanie u pewnych ptaków brak zdolności do lotu.

- 1) .....
- .....
- .....
- 2) .....
- .....
- .....

20.3. (0-1p)

Wpisz 2 nazwy ptaków, które nie mają zdolności do lotu.

- 1).....
- 2).....

20.4. (0-3p)

Uzupełnij tabelę – wpisz w kolumnach (w wykropkowanych miejscach) nazwy piór występujących u ptaków wskazując ich znaczenie w oparciu o zamieszczony tekst i własną wiedzę.

rodzaje piór ptasich	<i>konturowe</i>			.....
	.....	.....	<i>pokrywowe</i>	....
znaczenie piór	<i>siła napędowa ptaka, tworzenie powierzchni nośnej</i>	<i>zmiany kierunku lotu</i>	<i>warstwa ochronna i izolacyjna</i>	....